

VALTIOKONTTORIN JULKAISUJA | TIEDOLLA JOHTAMINEN 2/2024

Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2023

Valtiokonttori

Valtiokonttori
Statskontoret
State Treasury

Kuvailulehti

Julkaisija: Valtiokonttori	Julkaisupäivämäärä: 19.08.2024		
Tekijät: Valtiokonttori, T3 – Talous, tieto ja työelämä: Ahmed Khary Ali	Julkaisun teema: Valtion maksullinen toiminta		
Julkaisun nimi Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2023	ISSN: 2489-4761		
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Valtiokonttori laatii vuosittain selvityksen valtion maksullisesta toiminnasta. Eduskunta on edellyttänyt hallitukselta hyväksyessään hallituksen esityksen valtion maksuperustelaksi, että se seuraa lain soveltamisen vaikutuksia hallintoon ja kansalaisten asemaan. Selvitys valtion maksullisesta toiminnasta luo osaltaan edellytyksiä seurantatehtävän toteuttamiselle. Valtion maksullista toimintaa tarkastellaan selvityksessä sekä kirjanpitoyksiköittäin, hallinnonaloittain että koko valtion tasolla.</p> <p>Maksullisen toiminnan selvityksen pääasiallinen tarkoitus on kartoittaa maksullisen toiminnan kannattavuutta. Tämän takia selvityksen tiedot on kerätty kustannusvastaavuuslaskelmista, jotka on esitetty kirjanpitoyksikköjen tilinpäätöksiin kuuluvissa toimintakertomuksissa. Tilinpäätöksistä poimittuja maksullisen toiminnan tuottoja valtiolla vuonna 2023 (2022) oli noin 1,65 (1,58) miljardia euroa, josta noin 499 (489) miljoonaa oli julkisoikeudellisten suoritteiden tuottoja, 239 (227) miljoonaa liikeloudellisten suoritteiden tuottoja, 283 (291) miljoonaa erityislakeihin perustuvien suoritteiden tuottoja ja 625 (574) miljoonaa pelkästään virastojen sekä laitosten välillä harjoitettavaa maksullista toimintaa.</p> <p>Kun mukaan lasketaan virastojen ja laitosten välillä harjoitettava maksullinen toiminta (kustannusten korvaus), valtion koko maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus vuonna 2023 (2022) oli noin 67 % (71 %). Julkioikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus oli 86 % (88 %), markkinasuoritteiden 101 % (98 %) ja erityislakien perusteella hinnoiteltujen suoritteiden 28 % (34 %).</p> <p>Tämän julkaisun tiedoista on koottu visualisointi tietojen tarkastelun sujuvoittamiseksi. Visualisointi on tarkasteltavissa osoitteessa: https://www.tutkihallintoa.fi/valtio/taloustiedot/muut-taloustiedot/valtion-maksullinen-toiminta/</p>			
Asiasanat:	valtion maksullinen toiminta, kannattavuus, kustannusvastaavuus, valtion maksuperustelaki		
Kieli:	suomi	Sivumäärä:	22
Julkaisujen myynti / jakelu:	https://www.valtiokonttori.fi/tietoa-valtiokonttorista/julkaisut/julkaisuja-julkishallinnon-palveluista/		

Sisällysluettelo

Saate	4
1	Johdanto.....5
1.1	Maksullisen toiminnan lähtökohdat 5
1.2	Raportin taustaa.....6
2	Valtion maksullinen toiminta yhteensä.....7
2.1	Maksullisen toiminnan tuotot suoriteryhmittäin.....7
2.2	Kustannusvastaavuus vuosina 2010–2023.....9
3	Valtion maksullinen toiminta hallinnonaloittain.....11
3.1	Tuotot hallinnonaloittain vuosina 2022–2023 11
3.2	Kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2022–2023 12
4	Valtion maksullinen toiminta kirjanpitoyksiköittäin.....13
4.1	Maksullisen toiminnan tuotot kirjanpitoyksiköittäin 13
4.2	Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen suoriteryhmittäin vuosina 2022 ja 2023 ..15
4.2.1	Hintatuettu toiminta 17
4.3	Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä maksullinen toiminta 17
5	Valtion kilpailullinen toiminta 18
5.1	Markkinoilla tapahtuva kilpailullinen toiminta.....18
5.2	Kilpailullisen toiminnan tuotot hallinnonaloittain sekä yksiköittäin vuosina 2022 ja 2023 18
Taulukot ja kuvat	21
Liitteet	22

Saate

Hyväksyessään hallituksen esityksen valtion maksuperustelaisiksi eduskunta edellytti samalla, että hallitus seuraa lain soveltamisen vaikutuksia hallintoon ja kansalaisten asemaan. Valtiokonttorin vuosittain laatima selvitys valtion maksullisesta toiminnasta luo osaltaan edellytyksiä tämän seurantatehtävän toteuttamiselle.

Selvityksen tiedot perustuvat lähes poikkeuksetta kirjanpitoyksiköiden tilinpäätöksiin, tarkemmin ottaen toimintakertomuksissa esitettyihin kustannusvastaavuuslaskelmiin, joissa maksullisen toiminnan kannattavuus esitetään.

Selvitys valtion maksullisesta toiminnasta vuonna 2023 sisältää aiempina vuosina laadittuja selvityksiä vastaavat tiedot¹. Selvityksessä vuoden 2023 tietoja verrataan aiempien vuosien tietoihin, pääosin vuoteen 2022. Aiempien vuosien tietoina on käytetty aiempien Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta -selvityksien tietoja, joihin on tehty muutamia päivityksiä (ks. liite 1).² Mikäli kustannusvastaavuudessa on tapahtunut merkittäviä poikkeamia edellisvuoteen nähden, on poikkeamia selittäviä tekijöitä pyritty listaamaan taulukoiden yhteyteen. Lisäksi taulukoiden keskeistä sisältöä avataan sanallisesti taulukoiden yhteydessä.

Valtiokonttorin määräyksessä Dnro VK/99662/00.00.00.01/2022. Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelman laatimisesta todetaan, että kirjanpitoyksikön tulee esittää yksittäisen osa-alueen kustannusvastaavuuslaskelma toimintakertomuksessa, jos osa-alueen tuotot ovat vähintään 1 milj. euroa. Mikäli osa-alueesta on esitetty kustannusvastaavuuslaskelma, vaikka tuotot ovat alle 1 milj. euroa, ei tietoja ole otettu mukaan tähän selvitykseen. Vuoteen 2015 asti myös osa-alueet, joiden tuotot olivat alle 1 milj. euroa, otettiin mukaan laskelmiin, mikäli niistä oli esitetty kustannusvastaavuuslaskelma.³ Vertailukelpoisuuden vuoksi tässä selvityksessä esitettävät tiedot eivät sisällä myöskään vuoden 2015 osalta alle miljoonan euron tuottoja.

Edellä mainitun määräyksen mukaisesti selvityksessä on myös eritelty sekä maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä pelkästään virastojen ja laitosten välillä harjoitettava maksullinen toiminta että hintatuettu toiminta.

Selvitys on julkaistu Valtiokonttorin Internet-sivuilla osoitteessa:

<https://www.tutkihallintoa.fi/valtio/taloustiedot/muut-taloustiedot/valtion-maksullinen-toiminta/>

Lisätietoja selvityksestä antaa Valtiokonttorin analysointi- ja raportointipalvelu.

Sähköposti: analysointipalvelu (at) valtiokonttori.fi.

---

¹ Vuodelta 2011 ei ole laadittu erillistä selvitystä valtion maksullisesta toiminnasta.

² Vuoden 2020 tietoja päivitettiin siltä osin kuin ne esitettiin kirjanpitoyksiköiden vuoden 2021 toimintakertomuksessa ja ne poikkesivat vuoden 2020 Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta -selvityksen tiedoista.

³ Näiden tuottojen osuus koko valtion maksullisesta toiminnasta on kuitenkin vähäinen, joten niiden sisällyttäminen tai poisjättäminen ei olennaisesti muuta laskelmia (vuoden 2015 laskelmassa kyseisiä tuottoja oli noin 5 milj. euroa eli 0,3 % valtion koko maksullisesta toiminnasta).

1 Johdanto

1.1 Maksullisen toiminnan lähtökohdat

Valtion perimät maksut ovat vastike julkisen vallan palveluista. Perustuslain 81 §:n mukaan valtion viranomaisten virkatoimien, palvelujen ja muun toiminnan maksullisuuden sekä perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään lailla. Valtion virastojen ja laitosten maksullista toimintaa sääntelevä **yleislaki** on valtion **maksuperustelaki** (MPL 150/1992), jonka **lisäksi** maksullista toimintaa sääntelevät useat **erityislait**. Viranomaisen maksulliseen suoritustuotantoon sovelletaan maksuperustelakia, jos suoritteiden maksullisuudesta ei ole muussa laissa tai laissa olevan valtuutuksen nojalla (erityislaki) annettu maksuperustelaista poikkeavia säännöksiä.

Maksuperustelaki jakaa suoritteet **julkisoikeudellisiin suoritteisiin** ja muihin suoritteisiin eli ns. **markkinasuoritteisiin**. Asianomainen ministeriö päättää kirjanpitoyksikköä koskevassa maksuperustelain nojalla antamassaan maksuasetuksessa, miten kirjanpitoyksikön suoritteet jakautuvat julkisoikeudellisiin suoritteisiin ja muihin suoritteisiin (8.2 §).

Julkisoikeudellisella suoritteella tarkoitetaan **suoritetta, jonka kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja jonka tuottamiseen** valtion **viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus** (3 §). Tällaisessa valtion yksinoikeudeksi säädettyssä suoritustuotannossa on kyse julkisen vallan käyttämisestä; laillisesti toimiakseen kansalaisen on hankittava jokin valtion viranomaisen tuottama suorite (ns. kysyntäpakko).

Julkisoikeudellisesta suoritteesta perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuneita kokonaiskustannuksia eli suoritteen **omakustannusarvoa** (6.1 §). Maksuperustelaki mahdollistaa kuitenkin myös omakustannusarvosta poikkeavan hinnoittelun (6.3 §). Omakustannusarvoon luettavista kustannuksista säädetään valtion maksuperusteasetuksen (211/1992) 1 §:ssä.

Yhden tai useamman viranomaisen saman laatuista julkisoikeudellisista suoritteista voidaan määrätä samansuuruinen maksu silloinkin, kun suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvat kustannukset poikkeavat toisistaan. Tällaista kiinteää maksua määrättäessä on otettava huomioon suoritteiden keskimääräinen kokonaiskustannus. (6.2 §)

Markkinasuoritteet hinnoitellaan **liiketaloudellisin perustein**. Maksuperustelakia koskevan hallituksen esityksen (176/1991) mukaan tämä tarkoittaa sitä, että toiminnan tuotoilla tulee kattaa vähintään toiminnan kustannukset sekä toimintaan oman pääoman ehdoin sijoitetulle pääomalle asetettu tuottovaatimus. Sellaiset **markkinasuoritteet, joiden tuottamiseen** viranomaisella on **tosiasiallinen yksinoikeus** (esim. valokopio viranomaisen hallussa olevasta asiakirjasta), voidaan kuitenkin hinnoitella myös **omakustannusarvon mukaisesti** (7.2 §). Koska viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus tällaisten monopolisuoritteiden tuottamiseen, ei suoritteen liiketaloudellista hinnoittelua voida edellyttää kilpailulainsäädännökään perusteella.

Markkinasuoritteiden liiketaloudellinen kannattavuustavoite pyritään toteuttamaan joustavalla hinnoittelulla, jolloin hinnoittelussa otetaan kustannusten lisäksi huomioon myös kysyntä ja kilpailijat. Tavoitteena on **markkinasuoritetuotannon kokonaiskannattavuus**, joten esim. alennusten myöntäminen on mahdollista. Valtion talousarviossa voidaan osoittaa määräraha liiketaloudellisesti hinnoiteltavien markkinasuoritteiden hintojen alentamiseksi (hintatuki; MPL 7.1 §).

Erityislakien nojalla hinnoiteltavien suoritteiden maksujen tason määrittäminen perustuu useimmiten muihin tekijöihin kuin toiminnan kustannuksiin, eikä hinnan kaikissa tapauksissa ole tarkoituskaan kattaa kaikkia toiminnasta aiheutuneita kustannuksia.

Edellä mainitun maksulainsäädännön lisäksi valtion maksullista toimintaa sääntelevät muun muassa valtion talousarviosta annettu laki ja asetukset, valtiovarainministeriön antama talousarvion laadintamääräys sekä valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin määräykset ja ohjeet.

1.2 Raportin taustaa

Hyväksyessään hallituksen esityksen valtion maksuperustelaksi eduskunta edellytti samalla, että hallitus seuraa lain soveltamisen vaikutuksia hallintoon ja kansalaisten asemaan. Valtiokonttorin vuosittain laatima selvitys valtion maksullisesta toiminnasta luo osaltaan edellytyksiä tämän seurantatehtävän toteuttamiselle.

Talousarvioasetuksen 65 §:n mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus. Valtiokonttorin määräyksen mukaan kannattavuus esitetään kustannusvastaavuuslaskelmalla. Tämän selvityksen tiedot kirjanpitoyksiköiden maksullisen toiminnan tuotoista ja kustannuksista perustuvat lähes poikkeuksitta kirjanpitoyksiköiden laatimiin kustannusvastaavuuslaskelmiin. Tämän vuoksi selvityksessä esitetyt valtion maksullisen toiminnan tuotot ovat huomattavasti suuremmat kuin valtion tilinpäätöksen mukaiset tuotot. Ero johtuu pääasiassa siitä, että valtion tilinpäätöksessä valtion sisäinen (eli kirjanpitoyksiköiden välinen) maksullinen toiminta on eliminoitu.

Selvityksen pääasiallisena kohteena on maksuperustelain nojalla hinnoiteltu toiminta. Selvitys sisältää tiedot maksullisen toiminnan laajuudesta ja kustannusvastaavuudesta. Tarkastelu on tehty valtion, hallinnonalojen ja kirjanpitoyksiköiden tasolla ja siinä on otettu huomioon myös ajallinen kehitys. Kokonaiskuvan saamiseksi valtion maksullisesta toiminnasta selvityksessä on tarkasteltu keskeisiä tietoja myös erityislakien nojalla hinnoitellusta maksullisesta toiminnasta.

Maksuperustelain mukaisiin markkinasuoritteisiin on tässä selvityksessä sisällytetty myös vuokrat ja käyttökorvaukset.

Selvityksen lähteinä on käytetty kirjanpitoyksiköiden tilinpäätöksiä. Kirjanpitoyksiköiden tilinpäätöksissä kustannusvastaavuuslaskelmilla raportoidut maksullisen toiminnan tuotot voivat poiketa keskuskirjanpidon tiedoista. Syynä voi olla esimerkiksi se, että kirjanpitoyksikön maksullinen toiminta on joltain osin ollut niin vähäistä eli tuotot ovat olleet alle miljoona euroa, että siitä ei ole tarvinnut esittää kustannusvastaavuuslaskelmaa kirjanpitoyksikön tilinpäätöksessä. Poikkeamia ovat myös aiheuttaneet vasta tilinpäätöksen laadintavaiheessa havaitut virheet, jotka on oikaistu kustannusvastaavuuslaskelmille, mutta ei tilinpäätökseen. Eniten poikkeamia keskuskirjanpidosta saatavien liikekirjanpidon tietojen ja tilinpäätöksissä esitettyjen kustannusvastaavuuslaskelmien tietojen välillä ovat aiheuttaneet erilaiset vuokra- ja käyttökorvaustuotot, joita ei ole sisällytetty kustannusvastaavuuslaskelmiin mm. niiden vähäisyyden vuoksi.

2 Valtion maksullinen toiminta yhteensä

2.1 Maksullisen toiminnan tuotot suoriteryhmittäin

Vuonna 2023 29 kirjanpitoyksikön maksuperustelain mukaiset julkisoikeudelliset tuotot ylittivät Valtio-
konttorin määräyksen mukaisen 1 miljoonan rajan. Vastaavasti maksuperustelain mukaisista liiketaloudellisin
perustein hinnoitelluista suoritteista 24 kirjanpitoyksikön tuotot olivat vähintään 1 miljoonaa euroa.
Maksullisen toiminnan tuotot suoriteryhmittäin vuosina 2016–2023 on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1 Maksullisen toiminnan tuotot (1000 €) suoriteryhmittäin 2016–2023*

Suoriteryhmä	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Julkisoikeudelliset suoritteet	407 726	430 706	431 056	453 541	420 696	459 901	489 238	499 356
Liiketaloudellisten perustein hinnoitellut suoritteet	361 061	366 379	381 819	387 432	381 404	214 291	226 604	239 132
Erityislakien nojalla hinnoitellut suoritteet	254 432	262 037	264 060	271 503	260 573	264 047	290 016	282 533
Maksullisen toiminnan tuotot yhteensä	1 023 220	1 059 122	1 076 935	1 112 476	1 062 673	938 238	1 005 859	1 021 021
Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolella jäävät tuotot					544 864	561 361	574 447	625 399
YHTEENSÄ					1 607 537	1 499 599	1 580 306	1 646 419

* Aiempien vuosien tietoja on korjattu aiemmista Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta -selvityksistä joidenkin kirjanpitoyksiköiden osalta. Korjaukset on esitetty liitteessä 1.

** Palkeiden ja Valtorin maksullinen toiminta on sijoitettu kokonaisuudessaan maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolisiin tuottoihin, vaikka niiden tuotot sisältävät pienessä määrin myös muilta kuin valtion virastoilta ja laitoksilta saatavia tuottoja.

Vuonna 2023 maksullisen toiminnan tuottoja kertyi yhteensä 1,65 mrd. euroa, eli vuoteen 2022 verrattuna tuotot kasvoivat hieman yli neljä prosenttia. Euromääräisesti kasvua oli 65 miljoonaa euroa. Kasvu selittyy julkisoikeudellisten suoritteiden (kasvua 10 miljoonaa euroa), liiketaloudellisten suoritteiden (kasvua 12 miljoonaa euroa) sekä maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolisten suoritteiden (kasvua 51 miljoonaa euroa) kasvulla. Erityislakien nojalla hinnoiteltujen suoritteiden tuotot laskivat noin 8 miljoonalla eurolla Väyläviraston ollessa merkittävin laskija. Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävien tuottojen kasvu vuosina 2016–2022 selittyy pääasiassa Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorin tuottojen kasvulla. Valtorin maksulainsäädännön ulkopuolelle jäävät tuotot olivat 2023 465 milj. euroa (75 % osan alueen tuotoista), kun ne vielä 2016 olivat 248 milj. euroa. Myös Oikeusrekisterikeskuksen maksulainsäädännön ulkopuolelle jäävät tuotot ovat kasvaneet vuosina 2016–2023. Tuotot kasvoivat 5 miljoonasta eurosta (2016) noin 100 miljoonaan euroon (2023).

Maksulainsäädännön soveltamisalan mukaisten suoriteryhmiä kehitystä on esitetty kuvassa 1. Eniten euro- sekä prosenttimääräistä kasvua vuodesta 2022 oli liiketaloudellisin perustein hinnoitelluilla suoritteilla (kasvua 12,6 miljoonaa euroa). Liiketaloudellisten suoritteiden tuotot laskivat koronavuosina tuntuvasti, ja ovat yhä selvästi alle koronaa edeltävien vuosien tason. Suurin pudotus tapahtui koronavuosina 2020–2021. Keskeisin syy pudotukselle oli aiemmin mainittu Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tuottojen siirtyminen valtion maksullisen toiminnan raportoinnin ulkopuolelle. Vuoden 2021 alusta lähtien myös

varuskuntaravintoloiden ja -korjaamoiden vuokrasopimukset siirtyivät Puolustusvoimilta Puolustuskiinteistöille laskien liiketaloudellisten toimintojen tuottoja edelleen 16 miljoonalla eurolla.

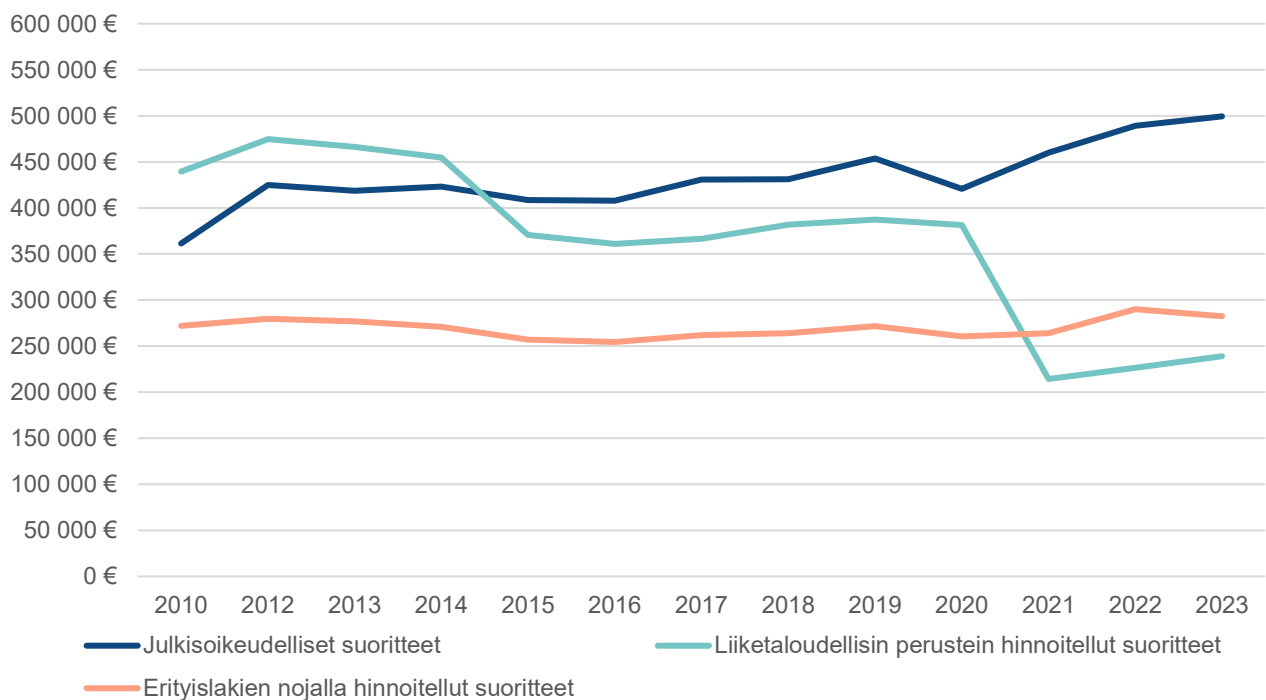
Ennen vuotta 2020, julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot ovat kasvaneet juuri Poliisihallituksen lupatuottojen ja Ulkoministeriön passi-, viisumi- ja oleskelulupahakemusten nousun takia. Vuosina 2021–2022 passi- ja henkilökorttihakemusten määrien kasvu auttoi Poliisihallituksen julkisoikeudellisten tuottojen palautumista kasvu-uralle. Vielä vuosina 2022–2023 tuotot kasvoivat kymmenellä miljoonalla eurolla. Julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot kasvoivat viime vuodesta eniten Liikenne- ja viestintävirastolla (4,6 milj.) sekä Maahanmuuttovirastolla (3,7 milj.), kun taas tuotot laskivat eniten euromääräisesti juuri Poliisihallituksella (6,6 milj.) sekä Säteilyturvakeskuksella (1,6 milj.). Muutokset olivat kuitenkin maltillisia lähivuosiin verrattuna.

Erityislakien nojalla hinnoiteltujen suoritteiden tuotot laskivat tuntuvasti. Laskua oli melkein 8 miljoonaa euroa vuosina 2022–2023. Eniten tippuivat Väyläviraston tuotot, jotka laskivat reilulla 8 miljoonalla eurolla. Merkittävä laskija oli myös Ulosottolaitos (n. 3 miljoonaa euroa). Maanmittauslaitoksen tuotot kasvoivat (n. 1 miljoonaa euroa) ja Tuomioistuinlaitoksen tuotot kasvoivat (n. 2 miljoonaa euroa). Vuosina 2016–2023 erityislakien nojalla hinnoiteltujen tuottojen kasvu on johtunut Väyläviraston ja Ulosottolaitoksen tuottojen kasvusta sekä Tuomioistuinlaitoksen merkittävistä tuotoista vuosina 2020–2022. Vuoden 2014 jälkeen nähtyyn tuottojen vähenemiseen vaikutti erityisesti väylämaksulakiin tehty muutos, jonka mukaisesti väylämaksut puolitettiin vuosiksi 2015–2017. Vuonna 2015 Liikenneviraston perimien väylämaksujen määrä väheni 42,2 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Lain tilapäisellä muutoksella on tarkoitus kompensoida EU:n rikkidirektiivin aiheuttamia lisäkustannuksia ja keventää elinkeinoelämän, etenkin teollisuuden kustannusrasitetta.

Liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden tuotot romahtivat peräti 44 prosenttia eli noin 167 miljoonaa euroa vuosina 2020–2021. Vuosina 2022–2023 tuotot kasvoivat 12,5 miljoonalla eurolla ollen 239 miljoonaa euroa vuonna 2023. Mainittu vuosien 2020–2021 suuri lasku selittyy lähes yksinomaan eri virastojen eri toimintojen siirtymisellä Puolustuskiinteistöille. Ylivoimaisesti suurin osuus tästä lankeaa Puolustushallinnon rakennuslaitoksen siirtymiselle pois Puolustusministeriön alaisuudesta ja sen omaisuuden sekä tuottojen siirtyminen osaksi Puolustuskiinteistöjä. Koska Puolustuskiinteistöt ei ole ministeriön alainen virasto, vaan valtion liikelaitos, eivät sen tuotot siten näy enää osana valtion maksullista toi toimintaa. Vuonna 2020 Puolustuskiinteistöillä oli 156 miljoonaa euroa liiketaloudellisia suoritteita. Samoin Leijona Catering Oy varuskuntaravintoloiden ja Millog Oy:n varuskuntakorjaamoiden vuokrasopimusten siirtyminen Puolustuskiinteistöille aiheutti merkittävän, vaikkakin laskennallisen, 16 miljoonan euron suuruisen tuottojen laskun. Rikosseuraamuslaitoksen tuotot laskivat yli 5 miljoonalla eurolla 2020–2022. Tämäkin lasku selittyy pitkälti laitosmyymälöiden siirtymisellä Leijona Catering Oy:lle eli epäsuorasti Puolustuskiinteistöille. Eniten liiketaloudellisten suoritteiden tuotot kasvoivat Terveystieteiden- ja hyvinvoinnin laitoksella (n. 7,5 miljoonaa euroa). Muut muutokset olivat pienempiä. Geologian tutkimuskeskuksen tuotot kasvoivat vajaalla kolmella miljoonalla eurolla, kun vastaavasti Tilastokeskuksen tuotot laskivat vajaalla kahdella miljoonalla eurolla.

Vuosina 2015–2020 liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden tuotot pysyivät kutakuinkin ennallaan nousten prosentti 2018–2019. Vuoden 2014 jälkeen nähty tuottojen huomattava lasku selittyy suurelta osin sillä, että aiemmin työ- ja elinkeinoministeriön alaisena virastona toiminut Teknologian tutkimuskeskus VTT yhtiöitettiin vuoden 2015 alussa voittoa tavoittelemattomaksi osakeyhtiöksi. Osaltaan liiketaloudellisesti hinnoiteltujen suoritteiden kehitykseen on vaikuttanut Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tuotoissa tapahtunut nousu vuosien 2010–2014 välillä ja lasku vuosien 2014–2016 välillä. Vuoden 2021 liiketaloudellinen tuotto, kun Puolustuskiinteistöille siirtyneitä toimintoja ei oteta huomioon, kasvoi 2,2 prosenttia.

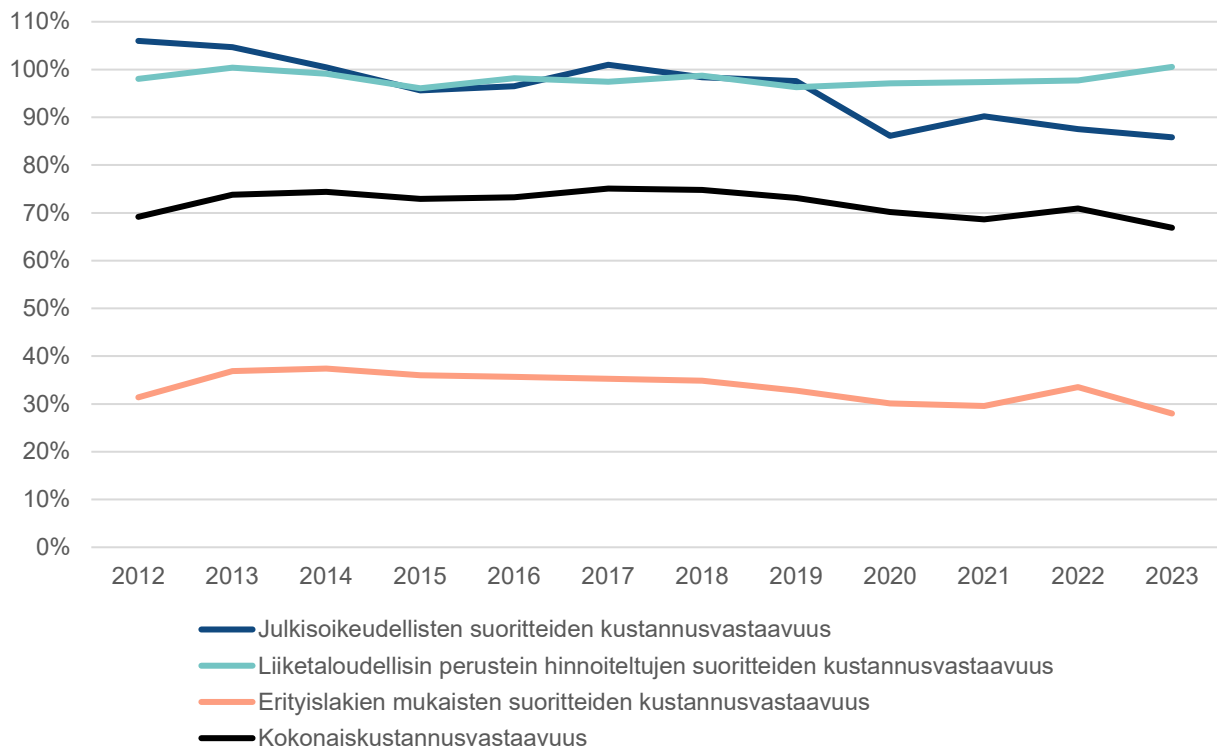

Kuva 1 Maksullisen toiminnan tuottojen kehitys suoriteryhmittäin 2010–2023

2.2 Kustannusvastaavuus vuosina 2010–2023

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus kertoo kuinka maksullisen toiminnan tuotot kattavat siitä aiheutuneet kustannukset. Vuonna 2023 maksullisen toiminnan kokonaiskustannusvastaavuus laski neljä prosenttiyksikköä ja oli 67 prosenttia (71 prosenttia vuonna 2022). Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus laski edellisvuoteen nähden, ollen 88 prosenttia vuonna 2022 ja 86 prosenttia vuonna 2023. Erityislakeihin perustuvien suoritteiden kustannusvastaavuus laski 6 prosenttiyksikköä, 34 prosentista (2022) 28 prosenttiin (2023). Liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden kustannusvastaavuus oli vuonna 2022 98 % ja vuonna 2023 101 %, muutoksen ollen 3 prosenttiyksikköä. Kuvassa 2 on esitetty maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuden kehitys suoriteryhmittäin vuosina 2010–2023.

Yksittäisen kirjanpitoyksikön suoritetuotannon alijäämäisyys voi aiheutua paitsi siitä, että kustannusvastaavuuden tavoittelussa ei ole onnistuttu, mutta myös siitä, ettei 100 % tai sitä suurempi kustannusvastaavuus ole edes toiminnan taloudellisena tavoitteena. Esimerkiksi julkisoikeudellisten suoritteiden alijäämäisyys voi aiheutua maksuperustelain 6.3 §:n tarkoittamien perusteltujen syiden nojalla perityistä omakustannusarvoa alemmista maksuista. Liiketaloudellisiin suoritteisiin puolestaan saatetaan myöntää hintatukea. Koska hintatuki kohdistetaan talousarvion laadintamääräyksen mukaan maksullisen toiminnan tuottojen ja erillismenojen erotukseen, ja koska kustannusvastaavuuslaskelmassa ovat mukana myös yhteiskustannukset ja pääomakustannukset, on toiminnan kustannusvastaavuus talousarviossa osoitetun hintatuen käytöstä huolimatta alle 100 %. Erityislakien mukaisten suoritteiden maksujen määrääminen taas perustuu usein muihin tekijöihin kuin toiminnan kustannuksiin.

Kuva 2 Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuden kehitys suoriteryhmittäin 2010–2023

3 Valtion maksullinen toiminta hallinnonaloittain

3.1 Tuotot hallinnonaloittain vuosina 2022–2023

Taulukossa 2 on tarkasteltu eri hallinnonalojen maksullisen toiminnan volyyymia. Tuotot sisältävät maksuperustelain mukaisten julkistaloudellisten ja liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden tuotot, erityislakien nojalla hinnoitellun maksullisen toiminnan tuotot sekä maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävät tuotot.

Kokonaisuudessaan hallinnonaloilla yhteensä maksullisen toiminnan tuotot kasvoivat 2022–2023 4,1 %, euromääräisesti 65 miljoonaa euroa. Eniten tuotot kasvoivat prosentuaalisesti Ympäristöministeriön (24 %) sekä Puolustusministeriön (8 %) hallinnonaloilla. Prosenttimuutokset laskeneiden tuottojen hallinnonaloilla olivat pieniä. (enintään 2 %). Valtiovarainministeriö vastasi euromääräisesti suurimmista tuottojen kasvusta (n. 33 miljoonaa euroa, muutos oli prosentteina 6 %). Suurena trendinä välillä 2022–2023 oli maksullisen toiminnan tuottojen pienehköt muutokset. Tuotot kasvoivat n. 66 miljoonalla eurolla ollen 1 581 miljoonaa euroa vuonna 2022 ja 1 646 miljoonaa euroa vuonna 2023

Ulkoministeriön hallinnonalalla tuotot laskivat Covid-19-pandemian vaikutuksia heijastellen vuosina 2020–2021. Erityisesti viisumituottojen lasku kolmella miljoonalla eurolla pienensi tuottoja. Vuosina 2021–2022 tuotot kasvoivat 8,3 miljoonalla eurolla 20,3 miljoonaan euroon. Tuotot eivät muuttuneet merkittävästi 2022–2023, ollen yhä vain noin puolet vuoteen 2019 verrattuna. Sisäministeriön hallinnonalalla kasvu oli suurta prosentuaalisesti (21 prosenttia) sekä absoluuttisesti (20,5 miljoonaa euroa) vuosina 2021–2022. Kasvu selittyi Poliisin julkisoikeudellisten suoritteiden tuottojen kasvulla (Koronapandemian jälkeinen passi- ja henkilökorttihakemusten määrän nousu). Sisäministeriön hallinnonalan tuotot laskivat 2022–2023 kuitenkin vuosina 2022–2023 n. 2,4 miljoonalla eurolla. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuotot pysyivät edellisvuoden tasolla.

Hallinnonalat	Maksullisen toiminnan tuotot (1000 €)		Muutos-% 2022/2023	Muutos, € 2022/2023
	2022	2023		
Ulkoministeriö	20 310	19 881	-2 %	-428
Oikeusministeriö	252 227	266 717	6 %	14 491
Sisäministeriö	117 422	115 072	-2 %	-2 350
Puolustusministeriö	3 248	3 518	8 %	270
Valtiovarainministeriö	575 752	608 860	6 %	33 108
Opetus- ja kulttuuriministeriö	28 630	30 214	6 %	1 584
Maa- ja metsätalousministeriö	112 455	119 792	7 %	7 337
Liikenne- ja viestintäministeriö	222 513	221 722	0 %	-791
Työ- ja elinkeinoministeriö	77 635	81 799	5 %	4 163
Sosiaali- ja terveysministeriö	164 819	172 497	5 %	7 678
Ympäristöministeriö	4 185	5 190	24 %	1 005
Valtioneuvoston kanslia	1 110	1 157	4 %	47
YHTEENSÄ	1 580 306	1 646 419	4 %	66 114

Taulukko 2 Hallinnonalojen maksullisen toiminnan tuotot ja niiden muutos vuosina 2022–2023 (Luvut sisältävät maksulainsäädännön ulkopuolelle jäävät tuotot)

3.2 Kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2022–2023

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuutta eli sitä, kuinka maksullisen toiminnan tuotot ovat kattaneet siitä aiheutuneet kustannukset, on tarkasteltu seuraavissa taulukoissa. Taulukossa 3 on esitetty suoritetuotannon kustannusvastaavuudet hallinnonaloittain vuosina 2022 ja 2023.

Taulukko 3 Kustannusvastaavuus hallinnonaloittain 2022–2023

	Julkisoikeudelliset suoritteet		Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet		Erityislakien mukaan hinnoitellut suoritteet	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022
Liikenne- ja viestintäministeriö	99 %	107 %	139 %	140 %	10 %	13 %
Maa- ja metsätalousministeriö	89 %	84 %	87 %	91 %	87 %	93 %
Oikeusministeriö	69 %	77 %	25 %	24 %	73 %	77 %
Opetus- ja kulttuuriministeriö	55 %	50 %	76 %	71 %		
Puolustusministeriö			108 %	106 %		
Sisäministeriö	95 %	99 %	107 %	115 %		
Sosiaali- ja terveysministeriö	94 %	97 %	102 %	101 %	117 %	132 %
Työ- ja elinkeinoministeriö	86 %	89 %	121 %	100 %		
Ulkoministeriö	45 %	44 %	72 %	89 %		
Valtioneuvoston kanslia	89 %	88 %				
Valtiovarainministeriö	70 %	69 %	139 %	133 %	66 %	98 %
Ympäristöministeriö	93 %	73 %	104 %	96 %		

Vuonna 2023 julkisoikeudellinen suoritetuotanto oli alijäämäistä kaikilla hallinnonaloilla. Kokonaisuutena julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus laski edellisvuodesta ollen 86 (88) prosenttia. Kustannusvastaavuus nousi vuodesta 2022 maa- ja metsätalousministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, ulkoministeriön, valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonaloilla. Merkittävin nousu tapahtui ympäristöministeriön hallinnonalalla (20 prosenttiyksikköä). Huomionarvoista on kokonaisuuden alijäämäisyys.

Liiketaloudellisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus kasvoi edellisvuoteen verrattuna ollen 101 (98) prosenttia. Kertomusvuonna liiketaloudellinen suoritetuotanto oli kustannusvastaavaa tai ylijäämäistä seitsemällä (kuudella) hallinnonalalla ja alijäämäistä neljällä (viidellä) hallinnonalalla. Merkittävin laskija oli ulkoministeriö, jonka kustannusvastaavuus laski 89 prosentista 72 prosenttiin. Muilta osin muutokset olivat suhteellisen maltillisia.

Erityislakien mukaisten suoritteiden hinnoitteluperusteet ovat varsin moninaisia, mikä näkyy myös vaihtelevina kustannusvastaavuusprosentteina. Kokonaisuutena erityislakien mukaisten suoritteiden kustannusvastaavuus laski kuudella prosenttiyksiköllä ollen 28 prosenttia (34 %).

4 Valtion maksullinen toiminta kirjanpitoyksiköittäin

4.1 Maksullisen toiminnan tuotot kirjanpitoyksiköittäin

Vuoden 2023 alussa kirjanpitoyksiköitä oli yhteensä 64, saman verran kuin edellisvuonna. Vuonna 2020 puolustusministeriön hallinnonalaan kuuluva puolustushallinnon rakennuslaitoksen toiminta päätettiin ja siirrettiin Puolustuskiinteistöjen nimisen valtion liikelaitoksen alaisuuteen.

Tämä selvitys tarkastelee vain niitä kirjanpitoyksiköitä, jotka ovat ilmoittaneet vähintään yhden yksittäisen osa-alueen tuottojen olleen yli miljoona euroa ja esittäneet niitä vastaavan kustannusvastaavuuslaskelman. Kertomusvuonna edellä mainitun mukaisia kirjanpitoyksiköitä oli 43. 29 kirjanpitoyksikköä tuotti julkisoikeudellisia suoritteita, 24 kirjanpitoyksikköä tuotti liiketaloudellisia suoritteita ja 11 kirjanpitoyksikköä harjoitti erityislakien nojalla hinnoiteltua maksullista toimintaa – ilmoitusvelvollisuus koski miljoonan ylittäviä tuottoja.

Taulukossa 4 esitetään kaikkien 64:n kirjanpitoyksikön maksullinen toiminta hallinnonaloittain vuonna 2023. Tyhjä solu merkitsee, ettei kirjanpitoyksiköllä kyseisenä vuonna ollut suoriteryhmään kuuluvia tuottoja tai ne ovat olleet suuruudeltaan alle miljoonan euron, jolloin ne on jätetty tämän tarkastelun ulkopuolelle.

Taulukko 4 Maksullisen toiminnan tuotot ja kustannusvastaavuus hallinnonaloittain ja kirjanpitoyksiköittäin vuonna 2023

	Julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot (1000 €)	Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus	Markkinasuoritteiden tuotot (1000 €)	Markkinasuoritteiden kustannusvastaavuus	Erityislakien tuotot (1000 €)	Erityislakien kustannusvastaavuus
Eduskunta	0	-	0	-	0	-
Eduskunta	0	-	0	-	0	-
Ulkopoliittinen instituutti	0	-	0	-	0	-
Valtiontalouden tarkastusvirasto	0	-	0	-	0	-
Liikenne- ja viestintäministeriö	123 797	99 %	27 817	139 %	70 108	10 %
Ilmatieteen laitos	1 799	85 %	9 659	114 %	5 318	107 %
Liikenne- ja viestintäministeriö	0	-	0	-	0	-
Liikenne- ja viestintävirasto	121 184	99 %	9 937	174 %	0	-
Väylävirasto	814	99 %	8 221	140 %	64 790	9 %
Maa- ja metsätalousministeriö	61 996	89 %	14 278	87 %	43 518	87 %
Luonnonvarakeskus	168	88 %	8 232	107 %	0	-
Maa- ja metsätalousministeriö	0	-	0	-	0	-
Maanmittauslaitos	38 641	86 %	2 819	108 %	43 518	87 %
Ruokavirasto	23 187	93 %	3 227	53 %	0	-
Oikeusministeriö	7 243	69 %	3 937	25 %	155 899	73 %
Oikeusministeriö	3 249	50 %	976	72 %	29 323	77 %
Oikeusrekisterikeskus	934	88 %	0	-	0	-
Rikosseuraamuslaitos	0	-	2 961	21 %	0	-
Syyttäjälaitos	0	-	0	-	0	-

Tuomioistuinlaitos	3 059	102 %	0	-	38 013	36 %
Ulosottolaitos	0	-	0	-	88 563	128 %
Opetus- ja kulttuuriministeriö	10 440	55 %	19 774	76 %	0	-
Kansalliskirjasto	0	-	2 199	117 %	0	-
Museovirasto	0	-	2 756	56 %	0	-
Opetus- ja kulttuuriministeriö	0	-	0	-	0	-
Opetushallitus	10 440	55 %	7 244	64 %	0	-
Suomen Akatemia	0	-	0	-	0	-
Suomenlinnan hoitokunta	0	-	7 575	98 %	0	-
Puolustusministeriö	0	-	3 518	108 %	0	-
Puolustusministeriö	0	-	0	-	0	-
Puolustusvoimat	0	-	3 518	108 %	0	-
Sisäministeriö	109 567	95 %	5 505	107 %	0	-
Hätäkeskuslaitos	3 437	107 %	689	442 %	0	-
Maahanmuuttovirasto	32 029	69 %	0	-	0	-
Pelastusopisto	0	-	1 055	98 %	0	-
Poliisihallitus	64 955	115 %	3 761	96 %	0	-
Rajavartiolaitos	0	-	0	-	0	-
Sisäministeriö	0	-	0	-	0	-
Suojelupoliisi	9 146	98 %	0	-	0	-
Sosiaali- ja terveysministeriö	55 144	94 %	113 518	102 %	3 835	117 %
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus	26 364	91 %	0	-	2 788	123 %
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto	6 170	92 %	0	-	1 047	104 %
Sosiaali- ja terveysministeriö	2 307	72 %	0	-	0	-
Sosiaaliturvasioiden muutoksenhakulautakunta	0	-	0	-	0	-
Säteilyturvakeskus	19 070	101 %	3 009	101 %	0	-
Terveystieteiden tutkimuskeskus	1 233	112 %	110 509	103 %	0	-
Tasavallan presidentin kanslia	0	-	0	-	0	-
Tasavallan presidentin kanslia	0	-	0	-	0	-
Työ- ja elinkeinoministeriö	64 749	86 %	17 050	121 %	0	-
ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus	9 730	82 %	0	-	0	-
Energiavirasto	2 014	80 %	0	-	0	-
Geologian tutkimuskeskus	0	-	12 361	133 %	0	-
Innovaatiorahoituskeskus Business Finland	0	-	0	-	0	-
Kilpailu- ja kuluttajavirasto	0	-	0	-	0	-
Patentti- ja rekisterihallitus	45 259	87 %	4 689	98 %	0	-
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto	7 746	87 %	0	-	0	-

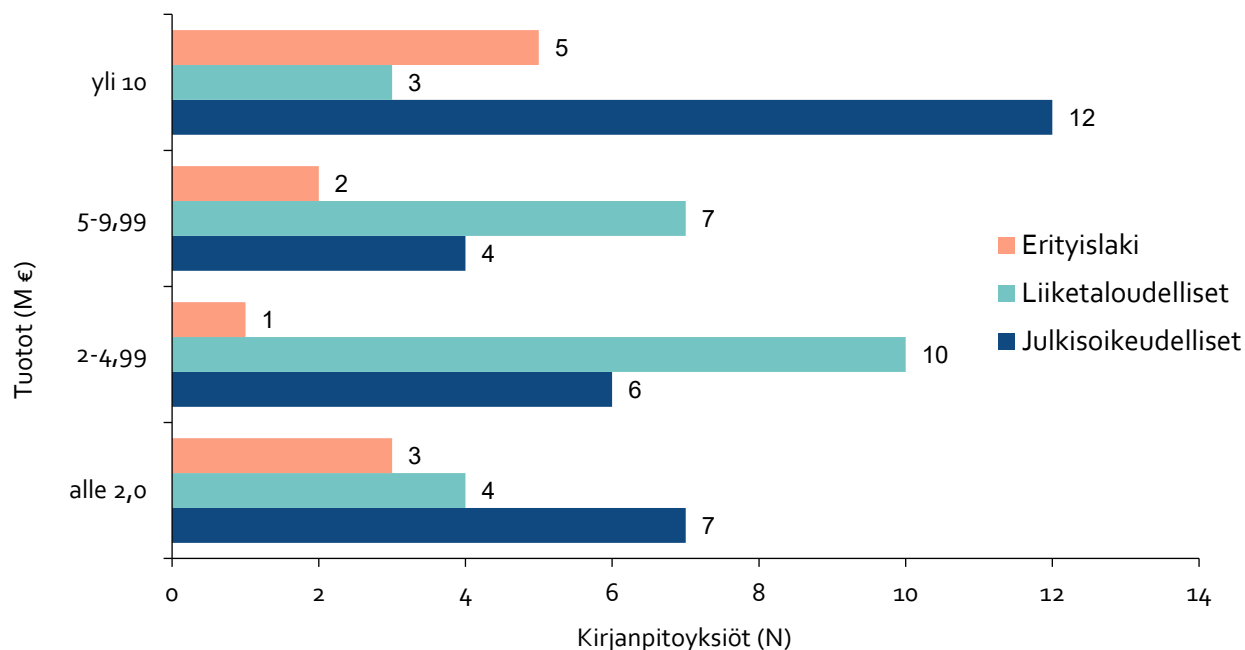
Työ- ja elinkeinoministeriö	0	-	0	-	0	-
Ulkoministeriö	17 935	45 %	1 947	72 %	0	-
Ulkoasiainministeriö	17 935	45 %	1 947	72 %	0	-
Valtioneuvoston kanslia	1 157	89 %	0	-	0	-
Valtioneuvoston kanslia	1 157	89 %	0	-	0	-
Valtiovarainministeriö	46 554	-	0	-	1 700	39 %
Ahvenanmaan valtionvirasto	0	-	0	-	0	-
Digi- ja väestötietovirasto	29 634	71 %	18 545	152 %	0	-
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	13 752	65 %	0	-	0	-
Rahoitusvakausvirasto	0	-	0	-	0	-
Tilastokeskus	0	-	8 827	119 %	0	-
Tulli	1 153	88 %	0	-	0	-
Valtiokonttori	2 016	96 %	0	-	5 715	96 %
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus	0	-	0	-	0	-
Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus	0	-	0	-	0	-
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori	0	-	0	-	0	-
Valtiovarainministeriö	0	-	0	-	1 700	39 %
Verohallinto	0	-	0	-	1 759	51 %
Ympäristöministeriö	775	93 %	4 415	104 %	0	-
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus	0	-	0	-	0	-
Suomen ympäristökeskus	775	93 %	4 415	104 %	0	-
Ympäristöministeriö	0	-	0	-	0	-
YHTEENSÄ	499 356	97 %	211 760	97 %	275 060	28 %

4.2 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen suoriteryhmittäin vuosina 2022 ja 2023

Maksuperustelain mukaisista julkisoikeudellisista ja liiketaloudellisin perustein hinnoitelluista suoritteista (kutsutaan myös nimellä markkinasuoritteet) sekä erityislakien mukaisista suoritteista on laadittu pylväsdiagrammit, jotka kuvaavat kirjanpitoyksiköiden jakautumista tuottojen ja kustannusvastaavuuden mukaan. Kuviin on otettu mukaan vain ne kirjanpitoyksiköt, joilla on ollut suoriteryhmän mukaisia maksullisen toiminnan tuottoja vähintään miljoona euroa vuonna 2023.

Vuonna 2023 (2022) 24 (22) kirjanpitoyksikköä, eli 83 % (81 %) maksuperustelainmukaista julkisoikeudellista suoritustuotantoa (> 1 milj.) harjoittavista kirjanpitoyksiköistä tuotti alijäämää. Yhteensä 29 kirjanpitoyksikköä harjoitti julkisoikeudellista suoritustuotantoa. Kustannusvastaavuus julkisoikeudellisten suoritteiden osalta koko valtion tasolla laski 2 prosenttiyksikköä edellisvuodesta ollen 86 % (88 %).

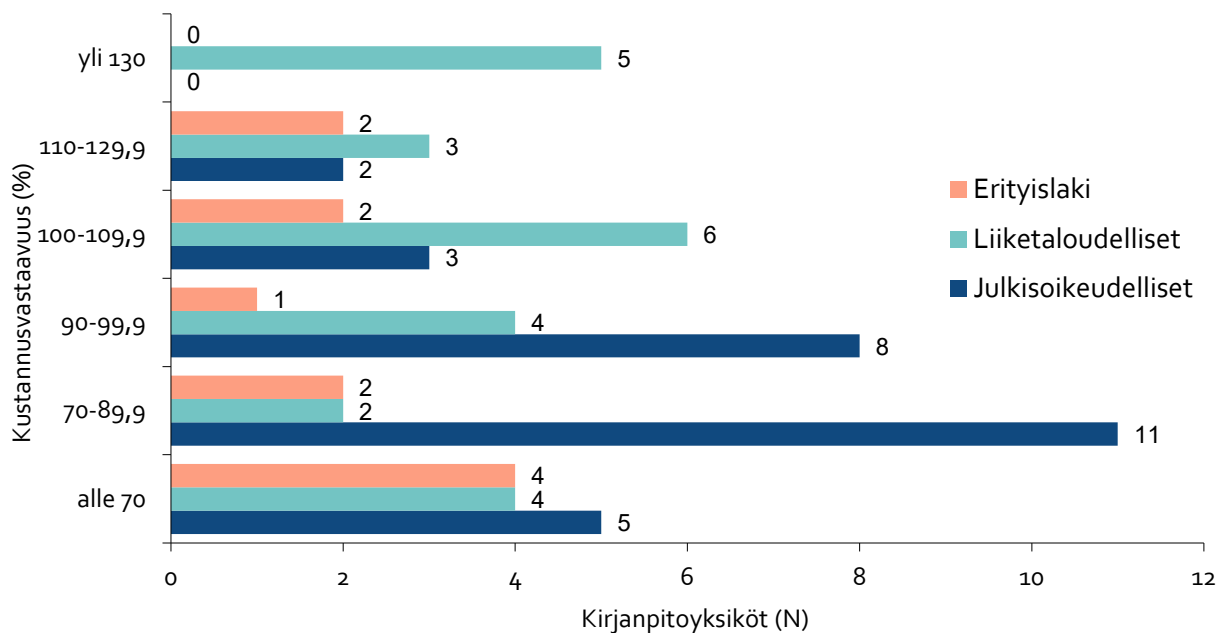
Kuvassa 3 kirjanpitoyksiköt on jaettu suoriteryhmittäin neljään luokkaan maksullisen toiminnan tuottojen osalta.

Kuva 3 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen suoritetuottojen perusteella vuonna 2023

Vuonna 2023 (2022) 58 % (50 %) kirjanpitoyksiköistä pääsi liiketaloudellisin perustein hinnoitellussa suoritetuotannossa ylijäämään. Liiketaloudellisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus koko valtion tasolla oli kertomusvuonna 101 % eli kolme prosenttiyksikköä edellisvuotta (98 %) korkeampi.

Kirjanpitoyksiköiden suoriteryhmiä kustannusvastaavuutta on tarkasteltu kuvassa 4, jossa kirjanpitoyksiköt on jaettu suoriteryhmiä kustannusvastaavuuden mukaan kuuteen eri kustannusvastaavuusluokkaan.

Kuva 4 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen kustannusvastaavuuden perusteella vuonna 2023

4.2.1 Hintatuettu toiminta

Vuonna 2023 hintatukea käyttivät Opetushallitus, Ruokavirasto, Puolustusvoimat sekä Opetus- ja kulttuuriministeriö, yhteensä noin 4,2 miljoonaa euroa. Summa laskee hieman vuodesta 2022 (6,7 miljoonaa euroa), jolloin hintatukea käyttivät samat neljä virastoa. Hintatuen avulla liiketaloudellisiin perusteisiin hinnoiteltujen suoritteiden kokonaiskustannusvastaavuutta saatiin parannettua.

Opetushallituksen hintatuki vuonna 2023 oli yhteensä 3 miljoonaa euroa, mikä on eniten kaikista kirjanpitoyksiköistä. Tuki käytettiin OPH:n hintatuettuun liiketaloudelliseen maksulliseen toimintaan (0,62 milj. euroa) sekä Meriturvan liiketaloudelliseen toimintaan (2,4 milj. euroa). Ruokavirasto käytti hintatukea 0,8 milj. euroa alentamaan vastustettavia ja uhkaavia eläintauteja havaitsevien maksullisten eläintautitutkimusten kustannuksia. Edellisenä vuonna vastaavaa hintatukea käytettiin saman verran. Opetus- ja kulttuuriministeriö käytti vuonna 2023 hintatukea n. 0,3 miljoonaa euroa esitystoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen. Puolustusvoimat käytti hintatukea 0,1 milj. euroa.

4.3 Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä maksullinen toiminta

Kustannusten korvaus -toimintoryhmässä käsitellään valtion sisäistä sopimusperusteista kustannusten korvausta. Vuonna 2023 palvelutoiminnan osalta valtionhallinnossa on vain kolme raportoitavaa toimijaa; Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus (Palkeet), Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus (Valtori) ja Oikeusrekisterikeskus. Maksullisten palveluiden hinnoittelussa huomioidaan palveluntuottajan toimintaympäristön luonne.

Palkeiden ja Valtorin maksullinen toiminta on sijoitettu kokonaisuudessaan tähän suoriteryhmään, vaikka niiden tuotot sisältävät pienessä määrin myös muilta kuin valtion virastoilta ja laitoksilta saatavia tuottoja.

Palkeiden maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus laskee huomattavasti viime vuodesta ja oli 93 % (102 %). Valtorin kaikki kulut tulee kattaa asiakkailta perittävillä maksuilla, pois lukien käyttöomaisuuden poistot, joita ei saa sisällyttää Valtorin asiakashintoihin. Valtorin kustannusvastaavuus laskee hieman kertomusvuonna olleen 99 % (100 %).

Valtiokonsernin palveluntuottajien lisäksi joillakin hallinnonaloilla toimii tietohallinnon palvelukeskuksia ja palveluyrityksiä, jotka tarjoavat palveluja omalle hallinnonalalleen ja mahdollisesti myös hallinnonalansa ulkopuolelle. Oikeusministeriön hallinnonalalla toimivan Oikeusrekisterikeskuksen ICT-palvelut ovat tällaisia palveluja. Tuotot koostuivat palvelumaksuista, joilla katettiin aiheutuneet kustannukset.

Kirjanpitoyksikkö	Maksullisen toiminnan tuotot (1000 €)		Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus	
	2022	2023	2022	2023
Oikeusrekisterikeskus	84 340	99 639	100 %	100 %
Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus	59 494	60 275	102 %	93 %
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori	430 613	465 485	100 %	99 %
YHTEENSÄ	574 447	625 399	100 %	99 %

Taulukko 5 Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolinen maksullinen toiminta (kustannusten korvaus) vuosina 2022–2023

5 Valtion kilpailullinen toiminta

5.1 Markkinoilla tapahtuva kilpailullinen toiminta

Kilpailulakia muutettiin vuonna 2019 niin, että vuoden 2020 alusta lähtien (Kilpailulaki 30 d § (7.6.2019/721) erinäisten julkisyhteisöjen, mukaan lukien valtion tai sen alaisuuteen kuuluvien yksiköiden, tulee eriyttää kirjanpidossaan kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuva taloudellinen toimintansa, mikäli siitä saadut tuotot ovat vähintään 40 000 euroa. Vuoden 2023 selvityksessä valtion maksullisesta toiminnasta julkaistaan jo neljättä kertaa omana osionaan katsaus valtion markkinoilla tapahtuvasta kilpailullisesta toiminnasta.

5.2 Kilpailullisen toiminnan tuotot hallinnonaloittain sekä yksiköittäin vuosina 2022 ja 2023

Kaikkiaan 25 eri virastoa 11 eri hallinnonalalla ilmoitti kilpailullista toimintaa vuonna 2023. Edellisvuoteen 2022 verrattuna Rajavartiolaitoksella ei enää ollut kilpailullista toimintaa. Tullilla puolestaan oli kilpailullista toimintaa vuonna 2021, muttei vuonna 2022. Korkein kustannusvastaavuus oli vuonna 2022 Etelä-Suomen aluehallintoviranomaisella ja vuonna 2023 Ilmatieteen laitoksella ollen 230 prosenttia. Vuonna 2023 heikoin kustannusvastaavuus oli Ulkopoliittisella instituutilla (14 %). Rikosseuraamuslaitoksella kustannusvastaavuus oli 21 prosenttia, kun vuonna 2022 heikoin kustannusvastaavuus oli Rikosseuraamuslaitoksella, ollen 20 prosenttia. Myös opetus- ja kulttuuriministeriön kustannusvastaavuus jäi matalaksi (38 %).

Taulukko 6 Valtion markkinoilla tapahtuvan kilpailullisen toiminnan tuotot ja kustannusvastaavuus vuosin

	Kilpailullisen toiminnan tuotot (1000 €)	Kilpailullisen toiminnan tuotot (1000 €)	Kilpailullisen toiminnan kustannusvastaavuus (%)	Kilpailullisen toiminnan kustannusvastaavuus (%)
	2 022	2 023	2022	2023
Eduskunta	71	52	25 %	14 %
Eduskunta	-	-	-	-
Ulkopoliittinen instituutti	71	52	25 %	14 %
Valtiontalouden tarkastusvirasto	-	-	-	-
Liikenne- ja viestintäministeriö	14 106	14 040	165 %	225 %
Ilmatieteen laitos	2 143	1 941	161 %	230 %
Liikenne- ja viestintäministeriö	-	-	-	-
Väylävirasto	11 963	12 099	166 %	224 %
Liikenne- ja viestintävirasto	-	-	-	-
Maa- ja metsätalousministeriö	7 832	8 714	110 %	110 %
Luonnonvarakeskus	5 826	6 813	113 %	110 %
Maa- ja metsätalousministeriö	-	-	-	-
Maanmittauslaitos	1 848	1 695	104 %	117 %
Ruokavirasto	158	206	98 %	78 %
Oikeusministeriö	4 296	3 937	24 %	25 %

Oikeusministeriö	1 047	976	78 %	72 %
Oikeusrekisterikeskus	-	-	-	-
Rikosseuraamuslaitos	3 249	2 961	20 %	21 %
Syyttäjälaitos	-	-	-	-
Tuomioistuinlaitos	-	-	-	-
Ulosottolaitos	-	-	-	-
Opetus- ja kulttuuriministeriö	7 143	8 134	72 %	84 %
Kansallisarkisto	311	366	77 %	70 %
Museovirasto	694	623	96 %	100 %
Opetus- ja kulttuuriministeriö	289	288	32 %	38 %
Opetushallitus	1 147	1 460	99 %	111 %
Suomen Akatemia	-	-	-	-
Suomenlinnan hoitokunta	4 701	5 397	69 %	83 %
Puolustusministeriö	612	620	135 %	136 %
Puolustushallinnon rakennuslaitos	-	-	-	-
Puolustusministeriö	-	-	-	-
Puolustusvoimat	612	620	135 %	136 %
Sisäministeriö	1 910	1 682	107 %	99 %
Hätäkeskuslaitos	-	-	-	-
Maahanmuuttovirasto	-	-	-	-
Pelastusopisto	910	945	107 %	102 %
Poliisihallitus	946	737	108 %	96 %
Rajavartiolaitos	53	-	108 %	-
Sisäministeriö	-	-	-	-
Suojelupoliisi	-	-	-	-
Sosiaali- ja terveysministeriö	4 796	5 480	99 %	108 %
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus	-	-	-	-
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto	-	-	-	-
Sosiaali- ja terveysministeriö	-	-	-	-
Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta	-	-	-	-
Säteilyturvakeskus	1 862	2 054	89 %	105 %
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos	2 934	3 426	108 %	110 %
Tasavallan Presidentin kanslia	-	-	-	-
Tasavallan Presidentin kanslia	-	-	-	-
Työ- ja elinkeinoministeriö	12 358	15 152	98 %	117 %
ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus	-	-	-	-
Energiavirasto	-	-	-	-
Geologian tutkimuskeskus	8 075	10 557	105 %	130 %
Business Finland	-	-	-	-
Kilpailu- ja kuluttajavirasto	-	-	-	-

Patentti- ja rekisterihallitus	4 283	4 595	87 %	96 %
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto	-	-	-	-
Työ- ja elinkeinoministeriö	-	-	-	-
Ulkoministeriö	-	-	-	-
Ulkoministeriö	-	-	-	-
Valtioneuvoston kanslia	-	-	-	-
Valtioneuvoston kanslia	-	-	-	-
Valtiovarainministeriö	5 031	6 192	100 %	97 %
Ahvenanmaan valtionvirasto	-	-	-	-
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	-	-	-	-
Rahoitusvakausvirasto	-	-	-	-
Tilastokeskus	1 767	1 394	92 %	73 %
Tulli	-	-	-	-
Valtiokonttori	-	-	-	-
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus	-	-	-	-
Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus	2 420	2 372	103 %	98 %
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori	845	2 426	112 %	118 %
Valtiovarainministeriö	-	-	-	-
Verohallinto	-	-	-	-
Väestörekisterikeskus	-	-	-	-
Ympäristöministeriö	2 765	4 415	107 %	104 %
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus	-	-	-	-
Suomen ympäristökeskus	2 765	4 415	107 %	104 %
Ympäristöministeriö	-	-	-	-
Yhteensä	60 921	68 418	86 %	97 %

Taulukot ja kuvat

TAULUKKO 1 MAKSULLISEN TOIMINNAN TUOTOT (1000€) SUORITERYHMITÄIN 2016–2023*	7
TAULUKKO 2 HALLINNONALOJEN MAKSULLISEN TOIMINNAN TUOTOT JA NIIDEN MUUTOS VUOSINA 2022–2023 (LUVUT SISÄLTÄVÄT MAKSULAINSÄÄDÄNNÖN ULKOPUOLELLE JÄÄVÄT TUOTOT)	11
TAULUKKO 3 KUSTANNUSVASTAAVUUS HALLINNONALOITTAIN 2022–2023	12
TAULUKKO 4 MAKSULLISEN TOIMINNAN TUOTOT JA KUSTANNUSVASTAAVUUS HALLINNONALOITTAIN JA KIRJANPITOYKSIKÖITTÄIN VUONNA 2023	13
TAULUKKO 5 MAKSULAINSÄÄDÄNNÖN SOVELTAMISALAN ULKOPUOLINEN MAKSULLINEN TOIMINTA (KUSTANNUSTEN KORVAUS) VUOSINA 2022–2023	17
KUVA 1 MAKSULLISEN TOIMINNAN TUOTTOJEN KEHITYS SUORITERYHMITÄIN 2010–2023	9
KUVA 2 MAKSULLISEN TOIMINNAN KUSTANNUSVASTAAVUUDEN KEHITYS SUORITERYHMITÄIN 2010–2023	10
KUVA 3 KIRJANPITOYKSIKÖIDEN JAKAUTUMINEN SUORITETUOTTOJEN PERUSTEELLA VUONNA 2023	16
KUVA 4 KIRJANPITOYKSIKÖIDEN JAKAUTUMINEN KUSTANNUSVASTAAVUUDEN PERUSTEELLA VUONNA 2023	16

Liitteet

Tässä selvityksessä käytetyt vuotta 2023 varhaisemmat luvut perustuvat pääasiallisesti Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2022 selvityksessä esitettyihin lukuihin. Vuoden 2023 osalta lukuja kuitenkin päivitettiin, mikäli ne kirjanpitoyksiköiden 2023 toimintakertomuksissa poikkesivat aiemman selvityksen luvuista. Muutoksia tehtiin seuraavissa kirjanpitoyksiköissä:

Liite 1 Aiempien vuosien tietoihin tehdyt muutokset

Kirjanpitoyksikkö	Vuosi	Muutoksen kohde
Väylävirasto	2010–2022	Erytyislakien tuotot ja kustannukset*
Verohallinto	2022-2023	Erytyislakien tuotot ja kustannukset
Luonnonvarakeskus	2022-2023	Liiketaloudellisten tuotot ja kustannukset
Luonnonvarakeskus	2022-2023	Erytyislakien tuotot

*Väyläviraston maksullisen toiminnan tuottoihin on aiempina vuosina sisällytynyt myös

kauppamerenkululta perittävä väylämaksu. Edellä mainitut väylämaksut ovat kuitenkin veronluonteisia maksuja, eivätkä ne siten ole maksullisen toiminnan tuottoja. Tämän vuoksi väylämaksuihin liittyvät tuotot ja kustannukset on poistettu vuoden 2023 maksullisen toiminnan selvityksestä. Myös aiempien vuosien vertailutiedot on korjattu vastaavasti vuoden 2023 raportille.

Vuosi	Aiempien vuosien raporttien tuotot	Aiempien vuosien raporttien kustannukset	Oikaistut tuotot	Oikaistut kustannukset
2010	114 813 €	602 031 €	44 468 €	517 435 €
2012	132 298 €	680 388 €	50 801 €	603 898 €
2013	131 990 €	563 323 €	48 988 €	478 316 €
2014	133 694 €	534 160 €	45 975 €	450 844 €
2015	89 747 €	526 719 €	43 118 €	451 257 €
2016	89 082 €	528 269 €	42 723 €	444 427 €
2017	96 072 €	575 321 €	48 537 €	492 402 €
2018	98 400 €	591 777 €	47 834 €	497 525 €
2019	107 542 €	659 318 €	54 892 €	565 905 €
2020	104 715 €	691 949 €	56 432 €	602 586 €
2021	104 327 €	720 062 €	58 827 €	622 867 €
2022	125 654 €	707 831 €	73 026 €	599 016 €
2023	113 845 €	839 024 €	64 790 €	725 027 €

Väyläviraston erityislakien tuottoihin tehdyt muutokset

VALTIOKONTTORIN JULKAISUJA | TIEDOLLA JOHTAMINEN 2/2024

Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2023

Valtiokonttori

Julkaisija: Valtiokonttori ISSN: 2489-4761

Sörnäisten rantatie 13, Helsinki | PL 14, 00054 VALTIOKONTTORI

Puh. 0295 50 2000, Faksi 0295 50 3333, www.valtiokonttori.fi

Valtiokonttori
Statskontoret
State Treasury